

gemeente
Haarlemmermeer

raadsvoorstel

Onderwerp Algemeen beleidskader sociaal domein

Portefeuillehouders mr. Charlotte van der Meij, Charif El Idrissi, MSc

Steller Hans Blok

Collegevergadering 4 april 2023

Raadsvergadering

Raadsvoorstelnummer 7532520

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. op basis van het algemeen beleidskader sociaal domein 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer' periodiek een uitvoeringsagenda op te stellen, eerst voor de periode tot en met 2024;
2. een meetsysteem te laten ontwikkelen;
3. de jaarlijkse Transformeermonitor te laten vervallen.

Het college besluit de raad voor te stellen om:

1. het algemeen beleidskader sociaal domein 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer' vast te stellen, met als missie dat onze inwoners kunnen rekenen op genoeg, toegankelijke en goede (algemene) voorzieningen en (persoonlijke) zorg en hulp bij werk en inkomen en met als visie dat we willen bereiken dat onze inwoners meedoen voor zover ze kunnen, minstens bestaanszekerheid hebben, gelijke kansen krijgen en gezond leven.

2. Samenvatting

Op 10 maart 2022 heeft de raad het ontwerp (lees: technische specificatie) van dit beleidskader vastgesteld (2022.0000058). Op 14 februari 2023 hebben wij het concept beleidskader vastgesteld (7340686). Na advies van de Participatieraad en onze reactie hierop (zie bijlagen) is het aan de raad het algemeen beleidskader sociaal domein 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer' (hierna: beleidskader) vast te stellen. Voortvloeiend uit dit beleidskader stellen wij een uitvoeringsagenda en een meetsysteem op. Hiermee kunnen we in de komende jaren de voortgang in het behalen van de doelen in het beleidskader volgen.

Het sociaal domein gaat over inwoners van Haarlemmermeer. Over inwoners die, met hun mogelijkheden én beperkingen, invulling geven aan hun eigen leven en het samenleven met elkaar. We zijn er voor onze inwoners met (algemene) voorzieningen die voor iedereen toegankelijk zijn. Als inwoners dat nodig hebben, zijn we er met persoonlijke zorg en hulp bij werk en inkomen.

Met de meeste inwoners in Haarlemmermeer gaat het goed. Dit geldt echter niet voor al onze inwoners. In de komende jaren willen we er vooral voor inwoners in een kwetsbare situatie zijn. Meedoen stimuleren, kansengelijkheid vergroten, bestaanszekerheid herstellen en gezond leven makkelijker maken staan hierbij als opgaven centraal.

Naast het werken aan deze doelen willen we in de komende jaren in het sociaal domein met

behulp van leidende principes blijven werken vanuit de bedoeling – meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer – waarbij de leefwereld van inwoners centraal staat en de systeemwereld daar ondersteunend aan is. De leidende principes zijn: luisteren, doen wat nodig is, samenwerken op basis van vertrouwen en ruimte geven aan de kracht in de samenleving. Leidende principes zijn geen doel op zich, maar geven invulling en richting aan de vraag hoe we in de basis willen werken.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

Op 10 maart 2022 heeft de raad de technische specificatie van dit beleidskader vastgesteld (2022.0000058). Op 14 februari 2023 hebben wij het concept beleidskader vastgesteld (7340686). In het beleidskader gaan we in op waar we in het sociaal domein voor staan (onze missie, waar we van zijn, wat we doen), waar we voor gaan (onze visie, wat willen we bereiken, gericht op de samenleving) en hoe we dat willen bereiken. Vertrekpunt hierbij is het beeld dat de raad ons heeft meegegeven van een gemeentelijke kadernota. Zij baseert zich hierbij op de publicatie 'Decentrale taak is politieke zaak, naar een sturende rol van de gemeenteraad in het sociaal domein' van de Raad voor het Openbaar Bestuur (2020, p. 12):

'Gemeentelijke kadernota's zijn bij uitstek de instrumenten waarmee de gemeenteraad de lijnen uit kan zetten waarlangs het college het beleid kan uitwerken en bepalen welke activiteiten het gaat uitvoeren. De gemeenteraad geeft zo sturing aan het beleid en gebruikt ze later als een meetlat om de uitvoering van het college langs te leggen.'

Het beleidskader is een algemeen beleidskader. Met 'algemeen' bedoelen we dat dit beleidskader gaat over alle beleidsterreinen in het sociaal domein. De 'nauwe' definitie van het sociaal domein beperkt zich meestal tot taken die gemeenten uitvoeren op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen en inburgering. Omdat juist ook in het leven van onze inwoners alles met elkaar te maken heeft, hanteren wij de 'brede' definitie van het sociaal domein. Naast eerdergenoemde beleidsterreinen vallen daar ook onder: woonbeleid, welzijn, onderwijs, preventief jeugdbeleid (opvoeden en opgroeien), sport, cultuur en recreatie en (publieke) gezondheid. Deze beleidsterreinen horen bij de begrotingsprogramma's Maatschappelijke Ontwikkeling, Zorg en Werk en Wonen. Waar nodig leggen we de verbinding met beleidsterreinen in andere begrotingsprogramma's. Met dit beleidskader brengen we voor heel het sociaal domein richting en focus aan. Het gaat erom dat we vanuit verschillende beleidsterreinen een bijdrage leveren aan het uitvoeren van dit beleidskader. Dit beleidskader geeft daarmee de hoofdlijn van ons beleid aan. Beleid op losse beleidsterreinen blijft leidend, maar 'met de bril van dit beleidskader' kijken we naar de verschillende beleidsterreinen.

Waar we voor staan (missie)

Het sociaal domein gaat over inwoners van Haarlemmermeer. Over inwoners die, met hun mogelijkheden én beperkingen, invulling geven aan hun eigen leven en het samenleven met elkaar. We zijn er voor onze inwoners met woonbeleid en algemene voorzieningen op het gebied van welzijn, onderwijs, opvoeden en opgroeien, sport, cultuur en recreatie en (publieke) gezondheid. Voor inwoners die dat nodig hebben zijn we er met persoonlijke zorg en hulp bij werk en inkomen. Onze inwoners kunnen rekenen op:

- genoeg, toegankelijke en goede (algemene) voorzieningen;
- genoeg, toegankelijke en goede (persoonlijke) zorg en hulp bij werk en inkomen.

Waar we voor gaan (visie)

Investeren in bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezondheid. Het zijn belangrijke maatschappelijke opgaven, omdat ze de onderliggende oorzaken van problematiek aanpakken. Dat staat in het voorstel 'De winst van het sociaal domein' van gemeenten aan het Kabinet-Rutte IV. In het sociaal domein en breder in de samenleving loont het om met deze opgaven aan de slag te gaan. Deze drie opgaven vragen in de komende jaren de volle aandacht. Het zijn opgaven die wij herkennen en die sterk met elkaar te maken hebben. En ze vragen om samenwerking van overheid en maatschappelijke partners in en rondom het sociaal domein. Wij gaan passend bij de lokale situatie graag samen met deze opgaven aan de slag. Aan deze drie opgaven gaat wat ons betreft een algemeen doel vooraf: dat al onze inwoners meedoen voor zover ze kunnen.

Hieruit volgt dat we als gemeente willen bereiken dat onze inwoners:

- meedoen voor zover ze kunnen;
- minstens bestaanszekerheid hebben;
- gelijke kansen krijgen;
- gezond leven.

Dat wat we willen bereiken heeft met elkaar te maken. En bekijken we daarom in samenhang. Meedoen wordt namelijk moeilijk als er geen bestaanszekerheid is. En bestaanszekerheid heeft invloed op gezondheid. Denk alleen al aan de stress die schulden kunnen veroorzaken. En een slechte startpositie beïnvloedt je kansen. De doelen die we stellen, zijn niet binnen één collegeperiode te behalen, maar vragen om een lange adem. We kiezen daarom voor een langetermijnaanpak.

Het sociaal domein staat niet op zichzelf. De eerdergenoemde opgaven verbinden we met beleid in andere domeinen. En willen we door dit beleid laten ondersteunen. We zien vooral relatie met:

- De Omgevingsvisie Haarlemmermeer 2040 (2021.0003036), vooral als het gaat om het thema gezondheid, concreet (de inrichting van) een gezonde leefomgeving.
- Woningbouwontwikkeling, voor het uitvoeren van ons woonbeleid. Denk aan het Woonbeleidsprogramma 2019-2025 (2019.0058049), onze Visie Wonen en Zorg (2017.0026227) en het manifest Samen leven, wonen en zorgen in Haarlemmermeer. Maar ook voor het bieden van bestaanszekerheid (in dit geval een dak boven je hoofd).
- Onze Visie dienstverlening: makkelijk, betrouwbaar, menselijk en verbonden (2022.000375).
- De aanpak van (sociale) veiligheid (onderdeel van programma Veiligheid).

In de uitvoering van dit beleidskader werken we gebiedsgericht waar dat passend is.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

We zetten onze visie graag om in actie. Dat doen we door er bewust voor te kiezen om er in de komende jaren in het sociaal domein vooral te zijn voor inwoners in een kwetsbare situatie. Dat leidt tot de volgende aangescherpte doelen:

- meedoen stimuleren;
- bestaanszekerheid herstellen;
- kansengelijkheid vergroten;
- gezond leven makkelijker maken.

Uitvoeringsagenda

Met een uitvoeringsagenda maken we het vervolgens concreet. De vraag is dan: Wat gaan we doen om de situatie van inwoners in een kwetsbare situatie te verbeteren? We kijken welke bijdrage, in de vorm van concrete activiteiten, beleidsterreinen in het sociaal domein en beleidsterreinen in andere domeinen aan het behalen van eerdergenoemde doelen kunnen leveren. Waar dat passend is zijn dat activiteiten in bepaalde gebieden in Haarlemmermeer. De uitvoeringsagenda kan er (heel schematisch) ongeveer zo uit komen te zien.

	Inwoners in een kwetsbare situatie			
	Meedoen stimuleren	Bestaanszekerheid herstellen	Kanselijkheid vergroten	Gezond leven makkelijker maken
Beleidsterrein A	Activiteit	
Beleidsterrein B	Activiteit	Activiteit
Beleidsterrein C	...	Gebied
Beleidsterrein D	Gebied
...

Meetsysteem

Om te kunnen volgen of we stappen zetten in het behalen van onze doelen ontwikkelen we een meetsysteem. Met als hoofdregel: meet met mate, niet alles wat ertoe doet is meetbaar en niet alles wat meetbaar is doet ertoe. Bij het ontwikkelen van een meetsysteem betrekken we de zeven tips voor een gezonde meethouding:

1. Meet met mate. Wees terughoudend met kwantitatieve informatie (cijfers en percentages). Ze zeggen lang niet alles over de werkelijkheid. Maak zeker ook gebruik van kwalitatieve, beschrijvende informatie (ervaringen van inwoners, professionals enzovoort).
2. Houd rekening met de situatie waarin je werkt. Waar professionals steeds weer zelf moeten bepalen hoe ze omgaan met nieuwe uitdagingen en waar uitkomsten niet zonder problemen zijn te vangen in indicatoren (dit is zeker het geval in het sociaal domein) is een mensgerichte benadering aan te bevelen boven een prestatiegerichte.
3. Verlies het doel niet uit het oog. Richt je tijdens het ontwerp en gebruik van een meetsysteem op het einddoel, het 'waarom' van het meten. Hiermee voorkom je dat je het echte doel - inwoners helpen - uit het oog verliest.
4. Doe het samen. Van onderop in plaats van bovenaf. Professionals weten zelf vaak zeer goed wat belangrijke onderdelen zijn van hun werk. Dit is ook goed voor het draagvlak.
5. Stel verschil en balans voorop. Indicatoren moeten niet alleen over de korte maar ook over de lange termijn gaan. Daarnaast is het goed je niet blind te staren op indicatoren van gevolgen, maar ook te kijken naar indicatoren van oorzaken.
6. Wees flexibel. Pas het meetsysteem aan als dat gewenst is.
7. Zie cijfers als startpunt, niet als eindpunt van gesprek. Zie meetinformatie als startpunt (voor gesprekken, om iets te leren, voor ontwikkeling) in plaats van als eindpunt.

Naast een beperkte set van kwantitatieve indicatoren, gaan we in het sociaal domein meer werken met kwalitatieve informatie. Waaronder ervaringen en ervaringskennis van onze inwoners (menselijke maat) en professionals. Met een nieuw meetsysteem komt de Transformeermonitor te vervallen.

We betrekken de raad bij het bepalen hoe we het beleidskader, de uitvoeringsagenda en het meetsysteem verwerken in de Programmabegroting 2025-2028. Dat doen we in het kader van de methode Duisenberg.

Voortgangsbespreking beleidskader

Jaarlijks, voorafgaand aan het opstellen van de programmabegroting, gaan we in gesprek over de voortgang van het beleidskader (terugblikken, stilstaan, vooruitblikken) op de dag van het sociaal domein. Dat doen we met onze inwoners, onze samenwerkingspartners, de raad en de Participatieraad.

Leidende principes

Naast het behalen van doelen willen we in de komende jaren in het sociaal domein met behulp van leidende principes werken vanuit de bedoeling – meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer – waarbij de leefwereld van inwoners centraal staat en de systeemwereld daar ondersteunend aan is.

Leidende principes zijn geen doel op zich. Ze geven invulling aan de vraag hoe we in de basis willen werken, met oog voor de menselijke maat. Leidende principes geven richting aan de manier waarop we werken. Ze helpen om ‘het goede te doen’, datgene dat ‘de bedoeling’ is. Ze bieden ook een gezamenlijk kompas en ‘taal’ voor het gesprek dat we intern en met onze inwoners en samenwerkingspartners voeren. Ze zijn er ook om elkaar aan te spreken als niet volgens deze principes gewerkt wordt.

Op 7 november 2022 hebben we in gesprek met onze samenwerkingspartners de leidende principes tot leven gebracht. We zien dit als een mooi begin. En we vinden het belangrijk dat we er in de praktijk mee aan de slag gaan. Daar zijn we samen verantwoordelijk voor. Wie met ons samenwerkt, vragen we in overeenstemming met deze principes te handelen.

Wat zijn de leidende principes?

Luisteren

We luisteren naar onze inwoners en nemen de tijd voor hen. We doen dat zonder mening vooraf. Naast dat we professional zijn, zijn we ook mens. We zijn nieuwsgierig naar de mens achter de inwoner. We hebben echt aandacht voor onze inwoners en staan open voor hun persoonlijke verhaal. We verplaatsen ons in onze inwoners. En gaan gelijkwaardig met hen om. Dit is onze houding naar de inwoner en naar elkaar.

Doen wat nodig is

De vraag die we aan onze inwoners stellen is: ‘Wat heb je nodig?’ Niet wat wij willen is leidend, maar de wensen en behoeften van inwoners. Voor inwoners in een kwetsbare situatie is dat vaak ook een verlangen naar een beter perspectief. We stellen de behoefte van onze inwoners voorop. En kijken hoe we hierin kunnen voorzien. Voor zover we met wetten en regels te maken hebben, kijken we wat er wel kan of mag (insluiting legitimeren) in plaats van wat er niet kan of mag (uitsluiting verklaren).

Samenwerken op basis van vertrouwen

Vertrouwen is de sleutel tot een goede samenwerking. Vertrouwen geven is vertrouwen krijgen. De basis voor vertrouwen is dat we elkaar kennen, serieus nemen en afspraken nakomen. Inwoners kunnen erop vertrouwen dat samenwerking gericht is op hun belang. En dat we ons eigen (organisatie)belang minder belangrijk vinden. Mensen vertrouwen mensen en geen organisaties: we zorgen dat we altijd betrouwbaar zijn.

Ruimte geven aan de kracht van de samenleving

Het geven van ruimte gaat samen met het geven van vertrouwen. We vertrouwen op de kracht van individuele inwoners. En op de kracht van groepen inwoners en organisaties. We staan open voor oplossingen die we niet direct zelf zouden bedenken. We laten los, lossen niet alles op, kijken, luisteren en leren. Als het gaat om de eigen kracht van inwoners in een kwetsbare situatie, kijken we naar wat haalbaar is: we hebben aandacht voor hun mogelijkheden maar ook voor wat niet mogelijk is.

3.3 Wat mag het kosten?

Aan de uitvoering van dit raadsvoorstel zijn, naast de beschikbare ambtelijke capaciteit, geen kosten verbonden.

Wat zijn de financiële risico's?

Onze gemeente loopt geen vermeldenswaardige financiële risico's bij de uitvoering van dit raadsvoorstel.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?

De raad is verantwoordelijk voor het stellen van de kaders. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Binnen het college zijn de portefeuillehouders Zorg en Welzijn en Werk en Inkomen aanspreekpunten.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?

We hebben veel inbreng opgehaald voor het beleidskader. Dat deden we door het betrekken van inwoners, raadsleden, leden van de Participatieraad en partners met wie we samenwerken. En door het bekijken van belangrijke schriftelijke informatie, van onszelf en van anderen. We hebben de Participatieraad gevraagd advies uit te brengen over het beleidskader. Dit advies en onze reactie hierop sturen we als bijlagen mee. Het advies van de Participatieraad heeft niet tot wijzigingen in het beleidskader geleid.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?

Voortvloeiend uit het beleidskader stellen wij een uitvoeringsagenda en een meetsysteem op. Hiermee kunnen we in de komende jaren de stappen volgen die we zetten in het behalen van de doelen in het beleidskader. Naar verwachting leggen we beide producten in het derde kwartaal van 2023 aan de raad voor.

We vinden het belangrijk tussentijds stil te staan bij de voortgang van onze voornemens in het beleidskader. Daar organiseren we jaarlijks apart een dag voor. Naast de inhoudelijke versterking die dit oplevert, levert dit ook de nodige verbinding op.

In 2025 zullen we voor het eerst evalueren, voorafgaand aan een nieuwe collegeperiode.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
de secretaris,

Michiel Ruis

de burgemeester,

Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage(n):

- Algemeen beleidskader sociaal domein 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer'.
- Advies Participatieraad.
- Reactie op advies Participatieraad.